

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1959-1960.

SÉANCE DU 25 février 1960.

Projet de loi portant approbation de la Convention entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur les successions et de droits d'enregistrement, signée à Bruxelles le 20 janvier 1959.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES ETRANGERES (1)
PAR M. DERBAIX.

MESDAMES, MESSIEURS,

Par le présent projet de loi, le Gouvernement sollicite du Parlement, l'approbation d'une convention signée à Bruxelles le 20 janvier 1959, entre la Belgique et la France.

Cette convention a un double objet :

Elle tend en ordre principal à supprimer certaines doubles impositions en matière successorale et à régler, en ce domaine, diverses questions relatives à la fiscalité des deux Etats.

Elle tend ensuite à modifier le régime des droits d'enregistrement frappant les sociétés civiles et commerciales de chacun des deux Etats, lorsque les sociétés sont amenées à faire enregistrer leurs statuts dans l'autre Etat.

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Struve, président; Busieau, Crommen, le comte d'Aspremont Lynden, Dehousse, de la Vallée Poussin, Duvieusart, Leynen, Machtens, Moreau de Melen, le baron Nothomb, Rassart, Rolin et Derbaix, rapporteur.

R. A 5807.

Voir :

Documents de la Chambre des Représentants :
305 (Session de 1958-1959) :
1 : Projet de loi;
2 : Rapport.

Annales de la Chambre des Représentants :
23 décembre 1959.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1959-1960.

VERGADERING VAN 25 februari 1960.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen België en Frankrijk, tot voorkoming van dubbele aanslag en tot regeling van sommige andere vraagstukken inzake belastingen op de erfenissen en registratierechten, ondertekend te Brussel, op 20 januari 1959.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE ZAKEN (1)
UITGEBRACHT
DOOR DE H. DERBAIX.

DAMES EN HEREN,

De Regering verzoekt het Parlement bij dit ontwerp van wet, een overeenkomst goed te keuren die op 20 januari 1959 tussen België en Frankrijk te Brussel in ondertekend.

Die overeenkomst heeft een tweevoudig doel :

Zij strekt in de eerste plaats tot opheffing van sommige dubbele aanslagen inzake successierechten en tot regeling van verscheidene vraagstukken betreffende het belastingstelsel van de beide Staten op dat gebied.

Voorts strekt het tot wijziging van het stelsel van de registratierechten die in beide Staten van de burgerlijke en handelsvennootschappen worden geheven wanneer deze hun statuten in de andere Staat moeten doen registreren.

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De hh. Struve, voorzitter; Busieau, Crommen, graaf d'Aspremont Lynden, Dehousse, de la Vallée Poussin, Duvieusart, Leynen, Machtens, Moreau de Melen, baron Nothomb, Rassart, Rolin en Derbaix, verslaggever.

R. A 5807.

Zie :

Gedr. St. van de Kamer van Volksvertegenwoordigers :
305 (Zitting 1958-1959) :
1 : Ontwerp van wet;
2 : Verslag.

Handelingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers :
23 december 1959.

I. — Impositions en matière successorale.

La double imposition en matière successorale apparaît dans le cas d'une succession ouverte en Belgique et comprenant des biens mobiliers situés à la fois en Belgique et en France.

Suivant le régime actuellement en vigueur, le droit belge de succession se perçoit sur l'ensemble des biens mobiliers successoraux situés tant en Belgique qu'en France et en outre le droit français de mutation par décès se perçoit sur ceux des biens mobiliers successoraux situés en France.

Il en résulte donc que les biens mobiliers dépendant d'une succession ouverte en Belgique mais situés en France sont soumis à une double imposition : celle du droit Belge de succession et celle du droit français de mutation par décès.

La convention du 20 janvier 1959 — en ses articles 5 à 8 — met fin à cette double imposition, en délimitant comme suit la compétence respective des deux Etats en matière de succession mobilière :

1. Le fonds de commerce (en ce compris le droit au bail, le matériel affecté à l'exploitation, la clientèle, les marchandises) est imposable dans l'Etat où a eu lieu son immatriculation au Registre du Commerce (art. 5);

2. Les navires, bateaux et aéronefs sont imposables dans l'Etat où ils ont été immatriculés (art. 6);

3. Les biens meubles corporels sont soumis à l'impôt dans l'Etat où ils se trouvent effectivement à la date du décès (art. 7);

4. Tous les autres biens meubles sont imposables dans l'Etat où le défunt avait son domicile au moment de son décès (art. 8).

Cette délimitation précise de la compétence fiscale de chacun des deux Etats met évidemment fin à toute double imposition en matière de succession mobilière ouverte en Belgique.

A l'endroit des successions mobilières ouvertes en France, la question de la double imposition ne se pose pas ; en effet, si le droit français de mutation par décès frappe l'ensemble des biens mobiliers situés tant en Belgique qu'en France le droit belge de succession ne frappe pas, dans ce cas, les biens meubles situés en Belgique.

Il n'y a donc pas, dans ce cas, de double imposition.

Le problème nous paraît plus délicat en matière de succession immobilière.

La situation, sous l'empire de la législation actuelle, est la suivante :

Tout comme en matière de succession mobilière, l'ensemble des immeubles dépendant d'une succession ouverte en Belgique et situés tant en Belgique

I. — Successiebelastingen.

Dubbele aanslag inzake successierechten heeft plaats wanneer in België een nalatenschap is opengevallen waarin roerende goederen aanwezig zijn die zich tegelijk in België en in Frankrijk bevinden.

Krachtens de huidige regeling wordt het Belgisch successierecht geheven op de gezamenlijke nagelaten roerende goederen die zich zowel in België als in Frankrijk bevinden en wordt bovendien het Franse recht van overgang bij overlijden geheven van de nagelaten roerende goederen in Frankrijk.

Hieruit vloeit dus voort dat de in Frankrijk aanwezige roerende goederen van een in België opengevallen nalatenschap tweemaal worden aan geslagen, eenmaal in het Belgische successierecht en eenmaal in het Franse recht van overgang bij overlijden.

De overeenkomst van 20 januari 1959 maakt in de artikelen 5 tot 8 een einde aan deze dubbele aanslag door de respectieve bevoegdheid van de twee Staten wat betreft de roerende nalatenschappen te omschrijven als volgt :

1. De handelszaak (met inbegrip van het recht op de huurovereenkomst, van het tot de exploitatie bestemde materieel en van de bijbehorende koopwaren) wordt belast in de Staat waar de inschrijving in het handelsregister gedaan werd (art. 5);

2. De schepen, boten en luchtvaartuigen worden belast in de Staat waar zij ingeschreven zijn (art. 6);

3. De lichamelijke roerende goederen zijn onderworpen aan de belasting in de Staat waar zij zich feitelijk bevinden op de datum van het overlijden (art. 7);

4. alle andere roerende goederen worden belast in de Staat waar de overledene zijn domicile had op het ogenblik van zijn overlijden (art. 8).

Deze nauwkeurige omschrijving van de fiscale bevoegdheid van elke Staat maakt natuurlijk een einde aan dubbele aanslagen wat betreft een roerende nalatenschap die in België is opengevallen.

Met betrekking tot de roerende nalatenschappen die in Frankrijk openvallen, rijst het vraagstuk van de dubbele aanslag niet : het Franse recht van overgang bij overlijden wordt namelijk geheven van de gezamenlijke roerende goederen die zich zowel in België als in Frankrijk bevinden, terwijl het Belgisch successierecht dan niet op de in België gelegen roerende goederen wordt geheven.

In dat geval is er dus geen dubbele aanslag.

Het probleem schijnt niet zo eenvoudig te zijn wat betreft de onroerende nalatenschappen.

De toestand is onder de huidige wetgeving als volgt :

Evenals inzake roerende nalatenschappen worden de gezamenlijke onroerende goederen van een in België opengevallen nalatenschap, die zowel in België

qu'en France est soumis au droit belge de succession et, en outre, les immeubles situés en France sont également soumis au droit français de mutation par décès.

Il y a donc, en principe, une double imposition sur la valeur des immeubles successoraux situés en France, mais en vertu d'une disposition spéciale (art. 17) du Code Belge des droits de succession, le droit frappant au profit du fisc Belge, l'ensemble des immeubles successoraux se voit réduit du montant des droits français perçus sur les immeubles situés en territoire français.

Il n'y a donc plus en fait de double imposition dans le cas d'une succession immobilière ouverte en Belgique. Remarquons que le problème ne se pose pas à l'endroit d'une telle succession ouverte en France, la Belgique comme la France n'imposant dans ce cas que les immeubles situés sur son territoire respectif.

Telle est la situation résultant de la législation actuellement en vigueur. Elle donne lieu dans son application à certaines inégalités dans le régime des impôts successoraux des deux Etats signataires en matière immobilière.

La convention que l'on soumet à notre approbation remédie, tout au moins partiellement, à cette situation.

Tout en consacrant, dans son article 4, que chaque Etat impose les biens meubles et immeubles situés sur son territoire, la convention du 20 janvier 1959 (art. 10, litt. b) reconnaît à chacun d'eux le droit d'imposer, par sa législation interne, les biens dépendant d'une succession ouverte sur son territoire, mais situés dans l'autre Etat, mais à la condition de porter en déduction de son imposition le montant de l'impôt perçu par l'autre Etat sur les dits biens.

Cette disposition de l'article 10 litt. b) de la Convention confirme ainsi, en l'appliquant dans des conditions identiques aux deux Etats signataires et en l'étendant tant aux biens meublés qu'immeubles, la disposition rappelée ci-dessus prévue pour les seuls biens immeubles, par l'article 17 du Code Belge des droits de successions.

Quels sont les effets de pareille disposition ?

Sans doute, elle remédie aux inconvénients et à l'injustice de la double imposition, mais elle n'aboutit pas, faute d'égalité dans leur fiscalité respective, à assurer aux deux Etats signataires un régime de parfaite réciprocité en matière d'impôts successoraux. Il subsiste ainsi un déséquilibre regrettable et injustifiable dont, suivant les cas d'espèce, chacun des deux Etats signataires tire profit ou supporte les charges. En voici un exemple théorique : dans le dernier état de la législation fiscale, les droits français de mutation par décès sont, dans de nombreux cas, moins élevés que les droits de succession belges et surtout les exemptions, les abattements et les réductions de droits successoraux y sont prévus beaucoup plus larges que chez nous. Il en résulte

als in Frankrijk gelegen zijn, onderworpen aan het Belgisch successierecht, maar anderzijds worden de in Frankrijk gelegen onroerende goederen ook nog onderworpen aan het Franse recht van overgang bij overlijden.

In principe is de waarde van de in Frankrijk gelegen onroerende goederen van de nalatenschap dus aan een dubbele aanslag onderworpen, maar krachtens een bijzondere bepaling (art. 17) van het Belgisch Wetboek der Successierechten wordt het recht dat de Belgische fiscus op de nagelaten onroerende goederen in hun geheel heft, vermindert met het bedrag van de Franse rechten die op de in Frankrijk gelegen onroerende goederen worden geheven.

Feitelijk is er dus geen dubbele aanslag meer wanneer een onroerende nalatenschap in België openvalt. Een onroerende nalatenschap die in Frankrijk openvalt, doet dus geen probleem rijzen, aangezien België, evenals Frankrijk, in dat geval slechts de op zijn grondgebied gelegen onroerende goederen belast.

Zo is de toestand volgens de thans geldende wetten. Deze wetten geven bij de toepassing ervan, in de beide ondertekenende Staten aanleiding tot sommige ongelijkheden wat betreft de successiebelastingen op onroerende goederen.

De overeenkomst die ons tot goedkeuring wordt aangeboden, verhelpt dit, althans gedeeltelijk.

In artikel 4 is in de eerste plaats vooropgesteld dat de roerende en onroerende goederen worden belast in de Staat waar zij gelegen zijn, maar voorts verleent de overeenkomst van 20 januari 1959 (art. 10, littera b) aan iedere Staat het recht om ook nog krachtens eigen wetgeving belastingen te heffen op de goederen van een op zijn grondgebied opgevallene nalatenschap, die in de andere Staat zijn gelegen, op voorwaarde evenwel dat hij van de belasting het bedrag aftrekt van die welke de andere Staat op dezelfde goederen heft.

Aldus past artikel 10, littera b), van de Overeenkomst de hierboven genoemde bepaling van artikel 17 van het Belgisch Wetboek der Successierechten betreffende de onroerende goederen dus onder overeenkomstige omstandigheden, en onder verruiming ervan zowel tot de roerende als tot de onroerende goederen, toe in de twee ondertekenende Staten.

Wat zijn de gevolgen van deze bepaling ?

Zij verhelpt ongetwijfeld het bezwaar en de onrechtvaardigheid van de dubbele aanslag, maar zij slaagt er, bij ontstentenis van gelijkheid in de respectieve belastingstelsels, toch niet in een volledige wederkerigheid op het gebied van de successiebelastingen tot stand te brengen. Er blijft dus nog een betreuzenswaardige en niet te rechtvaardigen ongelijkheid bestaan, waarvan de twee ondertekenende Staten, al naar geval, profijt trekken of nadeel ondervinden. Een theoretisch voorbeeld hiervan is het volgende : naar de laatste stand van de fiscale wetgeving zijn de Franse rechten van overgang bij overlijden in vele gevallen niet zo groot als de Belgische successierechten en is men er vooral veel ruimer dan bij ons met vrijstel-

fréquemment que, dans le cas d'une succession ouverte en Belgique et comprenant des immeubles situés en France, ces derniers immeubles restent partiellement frappés du droit de succession belge, puisque n'en est déduit que le montant, généralement inférieur, du droit de mutation français. Le fisc belge bénéficie ainsi, à charge des contribuables belges, de toute la différence subsistant entre les régimes d'impôts successoraux; résultat avantageux pour le trésor, mais injustement onéreux pour les héritiers belges.

De l'avis d'un certain nombre de commissaires, le véritable remède à cette situation, à défaut de pouvoir réaliser un parallélisme et une égalité parfaite dans la fiscalité successorale des deux Etats, consisterait à adopter pour la Belgique et pour la France un régime limitant pour chacun des deux Etats l'application de leurs impôts successoraux aux biens situés sur leur territoire respectif ou encore réservant à l'Etat ou s'est ouverte la succession, la taxation de l'ensemble des biens situés sur l'un et l'autre territoire.

Formons le souhait que l'une ou l'autre des ces solutions à la fois simples, logiques et équitables fasse l'objet d'un examen et peut-être d'une nouvelle convention entre les deux Etats.

* * *

La convention du 20 janvier 1959 par son article 11, confirme, dans des conditions identiques pour les deux Etats, les exemptions dont bénéficient leurs agents diplomatiques et consulaires dans l'Etat étranger ou ils exercent leurs fonctions, mais en réservant toutefois à l'Etat qui les a nommés, la faculté de percevoir cet impôt.

Elle procure en outre aux ressortissants de chacun des deux Etats le bénéfice des exemptions, abattements et réductions d'impôts accordés à ses nationaux (art. 12).

L'article 13, dérogeant en cela aux dispositions des Codes belges des droits d'enregistrement et des droits de succession, rend applicables aux personnes morales de chacun des deux Etats, les exemptions et réductions de ces droits prévues en faveur des personnes physiques et il accorde aux personnes morales de l'Etat étranger les avantages appliqués à celles de son Pays.

Enfin les articles 14 et 15 prévoient l'échange et la communication entre les administrations des deux Pays signataires de tous enseignements et documents utiles ainsi que leur assistance réciproque pour le recouvrement des impositions dans l'Etat étranger.

II. — Droits d'enregistrement.

Nous avons dit que le second objet de la convention du 20 janvier 1959 concerne la perception des droits d'enregistrement frappant les actes de sociétés.

lingen, abattements en verminderingen van successierechten. Dit heeft dikwijls tot gevolg dat, wanneer in België een nalatenschap openvalt die in Frankrijk gelegen onroerende goederen bevat, deze onroerende goederen toch nog gedeeltelijk met het Belgisch successierecht worden bezwaard aangezien hiervan slechts het Franse recht van overgang, dat over het algemeen kleiner is, wordt afgetrokken. De Belgische fiscus strijkt aldus, ten bezware van de Belgische belastingplichtigen, het gehele verschil op tussen de twee successiebelastingen; dit is wel voordelig voor de Schatkist, maar onrechtvaardig voor de Belgische erfgenamen.

Volgens een aantal commissieleden zou de werkelijke oplossing erin bestaan dat, aangezien het toch niet mogelijk is een parallelisme en een volledige gelijkheid op het gebied van de successiebelastingen in de beide Staten tot stand te brengen, voor België en voor Frankrijk een regeling aan te nemen waarbij iedere Staat slechts successiebelastingen zou heffen op de goederen die op zijn grondgebied liggen of de aanslag van de gezamenlijke goederen die op beider grondgebied zijn gelegen, zou overlaten aan de Staat waar de nalatenschap is opge gevallen.

Wij spreken de wens uit dat de twee oplossingen, die beide eenvoudig, logisch en billijk zijn, het onderwerp zouden vormen van een nieuw onderzoek en misschien van een nieuwe overeenkomst tussen de twee Staten.

* * *

De overeenkomst van 20 januari 1959 bekrachtigt in artikel 11, onder soortgelijke voorwaarden voor de twee landen, de vrijstellingen die hun diplomatieke of consulaire agenten genieten in de vreemde Staat waar zij hun ambt uitoefenen, met dien verstande evenwel dat het vermogen om de belasting te heffen voorbehouden wordt aan de Staat die hen benoemd heeft.

Zij verleent bovendien aan de onderdanen van ieder van beide Staten de vrijstellingen, abattements en verminderingen van belasting die aan de eigen onderhorigen worden toegestaan (art. 12).

Krachtens artikel 13 genieten de rechtspersonen van elke Staat, in afwijking van het bepaalde in het Belgisch Wetboek der Registratie- en Successierechten, de vrijstellingen en verminderingen van belasting die ten behoeve van de natuurlijke personen zijn voorzien en worden aan de rechtspersonen van de vreemde Staat de voordelen verleend welke op die rechtspersonen in eigen land toepasselijk zijn.

Tenslotte bepalen de artikelen 14 en 15 dat de administraties van de twee ondertekenende Staten alle nuttige inlichtingen en stukken zullen uitwisselen en mededelen en dat zij elkander bijstand zullen verlenen voor de invordering van de belastingen in de vreemde Staat.

II. — Registratiebelastingen.

Wij hebben gezegd dat het tweede doel van de overeenkomst van 20 januari 1959 betrekking heeft op de heffing van de registratierechten inzake akten van vennootschappen.

L'article 16 vise le cas d'une société civile ou commerciale constituée dans l'un des Etats signataires et amenée à faire enregistrer ses statuts dans l'autre Etat, en vue d'y établir une succursale ou un siège d'opérations.

La perception s'établit selon les deux règles suivantes :

1° les taux des droits applicables aux sociétés étrangères sont ceux qui frappent les sociétés nationales.

2° La valeur de l'actif servant de base à cette transaction est réduite au quart ou à la moitié du chiffre qui servirait de base à la transaction d'une société nationale, suivant que la société étrangère possède ou ne possède pas de siège d'exploitation dans l'autre Etat.

Enfin, dans ses articles 17 à 18, la convention prévoit une procédure commune aux deux Etats signataires et désigne les autorités compétentes pour recevoir les réclamations et résoudre les difficultés que peut provoquer l'application des dispositions adoptées.

* * *

Le Conseil d'Etat n'a présenté aucune observation au présent projet de loi.

La Chambre des Représentants l'a voté à l'unanimité.

Votre Commission l'a adopté à l'unanimité.

Elle a approuvé le présent rapport également à l'unanimité.

Le Rapporteur,
C. DERBAIX.

Le Président,
P. STRUYE.

Artikel 16 betreft het geval van een burgerlijke of handelsvennootschap die in een van de ondertekenende Staten is opgericht en gehouden is haar statuten in de andere Staat te laten registeren met het oog op de vestiging van een filiaal of een zetel van verrichtingen.

De heffing geschiedt overeenkomstig de twee volgende regelen :

1° voor de vreemde vennootschappen geldt hetzelfde rechtentarium als voor de nationale vennootschappen;

2° de waarde van het actief dat aan die aanslag ten grondslag ligt, wordt, naargelang de vreemde vennootschap al dan niet een bedrijfszetel in de andere Staat heeft, verminderd tot een vierde of tot de helft van die welke voor een nationale vennootschap zou gelden.

Tenslotte voorzien de artikelen 17 en 18 van de overeenkomst in een gemeenschappelijke procedure voor de beide ondertekenende Staten en wijzen zij de bevoegde instanties aan om de bezwaren in ontvangst te nemen en de moeilijkheden op te lossen die bij de toepassing van de aangenomen bepalingen mochten rijzen.

* * *

De Raad van State heeft bij dit ontwerp van wet geen opmerkingen gemaakt.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft het eenparig goedgekeurd.

Uw Commissie heeft het met algemene stemmen aangenomen.

Zij keurde ook dit verslag met algemene stemmen goed.

De Verslaggever,
C. DERBAIX.

De Voorzitter,
P. STRUYE.